

בגדרי רוב וקבוע

ו. רמב"ם הלכות רוצח ושמירת הנפש פרק ט הלכה ב

אחר שמודדין ונודעה העיר הקרובה קוברין את הנהרג במקומו וחוזרין זקני ירושלם למקומן, ובית דין של אותה העיר מביאין עגלת בקר משל אנשי אותה העיר ומורידין אותה אל נחל שהוא שוטף בחזקה, וזהו איתן האמור בתורה.

ז. ר"ן (על הרי"ף) מגילה ב.

ולענין עיירות המסופקות אם הן מוקפין חומה מימות יהושע בן נון או לא הורו הגאונים ז"ל שהולכין בהן אחר רוב עיירות שרובן אינן מוקפות חומה מימות יהושע וקורין בהן ב"ד ועוד שאפילו תאמר שהוא ספק שקול ה"ל ספק של דבריהם ולקולא ונמצא פטורות בשניהם ומבטל ממנו בודאי מקרא מגילה לפיכך קורא בראשון ופטור בשני.

ח. תלמוד בבלי כתובות טו.

ומדאורייתא מנא לן? אמר קרא: וארב לו וקם עליו, עד שיתכוין לו. ורבנן? אמרי דבי ר' ינאי: פרט לזורק אבן לגו. היכי דמי? אילימא דאיכא תשעה כנענים ואחד ישראל ביניהם, ותיפוק ליה דרובא כנענים גינהו! אי נמי פלגא ופלגא, ספק נפשות להקל! לא צריכא, דאיכא תשעה ישראלים וכנעני אחד ביניהם, דהוה ליה כנעני קבוע, וכל קבוע כמחצה על מחצה דמי.

ט. תוספות הרא"ש בבא מציעא ו:

וא"ת ונכבשינהו דניידי ונימא כל דפריש מרובא פריש ויהיו כלם חייבים לעשר והכי נמי מקשינן בזבחים ומשני גזירה שמא יקח מן הקבוע והתם ניחא האי שינוייא דמחמרינן למימר ימותו ולא מקלינן להתיר כולם ע"י פרישה משום הך גזירה, אבל הכא הך גזירה קולא היא לפוטרו מן המעשר וכו' ועי"ל כיון דחזינן דאפילו היכא דיכול לעשר ממה נפשך פטור משום דעשירי ודאי אמר רחמנא ולא עשירי ספק ואפי' כי אמרי' כל דפריש מרובא פריש עשירי ספק מיקרי אלא שהתורה התירה ספק זה באיסורין דכתיב אחרי רבים להטות ונהפך האסור להתיר ע"י בטול ברוב, אבל הכא לעולם לא נפיק מכלל ספק עשירי.

י. רש"י סנהדרין עט.

לא צריכא וכו' - ואשמעינן קרא דפטור משום דהוה ליה נכרי קבוע ביניהם, וילפינן מהאי קרא דכל קבוע לא פחות מלהיות נדון כמחצה על מחצה והוי ספק נפשות להקל, ומהכא נפקא לן בכל דוכתי דכל קבוע כמחצה על מחצה דמי, והא ליכא למילף מיניה כרובא דמי, דהא מהיכא תיתי לן, דילמא האי דפטור ליה להאי משום דספק נפשות להקל, ולא משום דחשבינן ליה כרובא, אבל מחצה על מחצה ילפינן מיניה - דאי לאו כמחצה על מחצה דמי לא הוה ליה ספק נפשות להקל ואמאי פטור - הא רובא דישראל נינהו ורבנן אית להו נתכוון לזה והרג את זה חייב.

א. תלמוד בבלי כתובות טו.

והתניא: תשע חנויות, כולן מוכרות בשר שחוטה ואחת מוכרת בשר נבלה, ולקח מאחת מהן ואינו יודע מאי זה מהן לקח - ספיקו אסור, ובנמצא - הלך אחר הרוב.

ב. תלמוד בבלי פסחים ט:

תשע ציבורין של מצה ואחד של חמץ, ואתא עכבר ושקל ולא ידעינן אי מצה שקל אי חמץ שקל - היינו תשע חנויות. פירש ואתא עכבר ושקל - היינו ספא. דתנן: תשע חנויות, כולן מוכרין בשר שחוטה ואחת מוכרת בשר נבלה, ולקח מאחת מהן ואינו יודע מאיזה מהן לקח - ספיקו אסור. ובנמצא הלך אחר הרוב.

ג. תוספות שם

ואם תאמר כי אתא עכבר ושקל מהני ציבורין אמאי חשיב ליה קבוע מאי שנא נמצא בפ"י עכבר מנמצא ביד נכרי דבפ' גיד הנשה (חולין צה. ושם) פריך לרב דאמר בשר שנתעלם מן העין אסור מבנמצא הלך אחר הרוב ומשני שנמצא ביד נכרי ואומר ר"י דהכא מיירי כשראינו שלקח מן הקבוע שנולד הספק במקום קביעות אבל אם לא ראינו הוה ליה כפירש ואזלינן בתר רובא. והא דפריך בתערובות (זבחים דף עג:) גבי זבחים שנתערבו בחטאות המתות או בשור הנסקל אמאי ימותו כולם נכבשינהו וניידינהו ונימא כל דפריש מרובא פריש אף על פי שכבר נולד הספק במקום קביעות שאני התם דלא הוי קבוע גמור שהאיסור מעורב בהיתר ואינו ניכר ומדרבנן אסור בקבוע זה דמדאורייתא לא חשיב קבוע אלא כשהאיסור ידוע במקומו ולהכי נמי גזרינן התם טפי שמא יקח מן הקבוע מבנמצא כיון שאין האיסור ידוע.

ד. תוספות נזיר יב.

וא"ת וליהוי איסורא דאורייתא דהויה ליה קבוע וכל קבוע כמחצה על מחצה דמי וי"ל דלא אמרינן קבוע כמחצה דמי אלא כשהאיסור ניכר לעצמו וההיתר ניכר לעצמו אבל כשאין האיסור ניכר לעצמו לא אמרינן קבוע.

ה. ספר הכריתות לשון למודים שער ג

ו. וכן הדרך האחר שכתבתי דלא אמרינן קבוע אלא היכא שנתברר מקום איסור דומיא דזורק אבן לגו שנתברר מקום ששם הישראל וכן מקום הכותי ע"ז ואינו יודע היכן נפל האבן, וכן תשע חנויות שנתברר לנו חנות שמוכרת בשר שחוטה ומקום שמוכר בשר נבלה אבל אינו יודע מאיזה מהם לקח, אבל היכא דמקום האיסור לא נתברר לא אמרינן כל קבוע וכו', ובזה ניחא מה שמקשים העולם יאסר כל העולם בחרישה וזריעה מטעם נחל איתן שהוא קבוע ולמאי דפרישית ניחא כיון דלא ידעינן היכן נחל איתן לא שייך למימר כל קבוע אבל אי ידעינן מקומו אמינא כי הנזרע בתוכו אסור ואי נסבינן זרע ולא ידעינן אי מיניה אי משאר עלמא אסור אף על גב דעלמא רובא ורובא דרובא כמה פעמים.

יא. שיטה מקובצת כתובות טו.

ובנמצא הלך אחר הרוב. ואף ע"פ שממקום קבוע לקחה מי שנפלה לו אפ"ה שרינן דמכל מקום כשנולד למוצא ספק בחתיכה זו כדפריש נולד לו ואם תאמר הכא דליכא למגזר כדלעיל סגי ליה בחד רובא י"ל הכא נמי איכא למגזר נמצא אטו לוקח. שיטה ישנה.

יב. רא"ה כתובות טו:

דאפילו נפל מן הלוקחין מותר, שלא אסרו אלא בלוקח שבא הוא עצמו שנולד לו הספק לפנינו, ואינו יודע מאי זה מהם לקח, דכיון דנולד לו הספק במקום הקביעות אמרינן כל קבוע כמחצה על מחצה דמי, אבל נמצא שהספק נולד לו עכשיו אחר שפירש כל דפריש מרובה פריש, ואפילו ברואין שנפל מיד לוקח השתא הוא דמתיליד לן ספיקא, ועל שעה זו נידון הספק, לא על מקום הקביעות, ומותר דאמרינן כל דפריש מרובה פריש. וא"ת אם נפל מיד לוקח, ניחוש שמא לא ידע מאי זה מהן לקח, יש לומר דהא לא שכיחא, ולא חיישינן לה, דמסתברא מאן דזבין ידע ממאן זבין.

יג. תורת הבית הארוך בית ד שער א (דף יד):

ומה שאמרו כל קבוע כמחצה על מחצה דמי הני מילי בשלקח הוא מן הקבוע לפי שהספק נפל לו בקבוע אבל אם לקח אחד מן הקבוע ונפל מידו או שהניחו במקום חוץ ממקום קביעותו ולא נודע אם מן ההיתר המרובה או מן האיסור המועט אין זה קבוע שהרי לא נפל לנו הספק בקבוע אלא בפורש ובכל כי הא אמרינן כל דפריש מרובא פריש והיינו סיפא דתניא ובנמצא הלך אחר הרוב. ואעפ"י שדלתות מדינה נעולות ואין בשר נכנס למקום זה אלא מאותן חנויות וכל שבא לכאן מאותן חנויות בא אפילו הכי מותר דהא לא נפל לנו הספק בקבוע אלא בדפריש. וכדאמרינן בשילהי פרק קמא דכתובות אמר ר' זירא אעפ"י שדלתות מדינה נעולות. והני מילי בשלא ראינוהו יוצא מן המקולין אבל ראינוהו לוקח ויוצא מן המקולין הרי נפל לנו הספק בקבוע ואסור.

יד. שולחן ערוך יורה דעה קי סעיף ג

ט' חנויות מוכרות בשר שחוטא, ואחת מוכרת בשר נבילה, ולקח מאחת מהן ואין ידוע מאיזה מהן לקח, הרי זה אסור, שכל קבוע כמחצה על מחצה דמי. אבל בשר הנמצא בשוק, או ביד עובד כוכבים, מותר, כיון שרוב החנויות מוכרות בשר שחוטא, דכל דפריש מרובא פריש. זהו דין תורה, אבל חכמים אסרוהו אף על פי שכל השוחטים וכל המוכרים ישראל. הגה: ועיין לעיל סימן ס"ג. והא דאמרינן כל דפריש מרובא פריש, היינו שלא פירש לפנינו, אבל אם פירש לפנינו או שרואה כשהא"י לקחו, הוי כאילו לקחו משם בידו (טור בשם רשב"א ותוס' פרק ג"ה דף צ"ה ור"ן שם והג"א בשם ר"י ותוס' ואגודה פ' התערובות ורא"ש בתשובה כלל כ' סימן ט"ו /י"ז/ וסמ"ג סוף דף נ"ב וסמ"ק סימן רי"ד וש"ד סימן מ"ו ור' ירוחם נט"ו והמ"מ פ"ה מהמ"א בשם המפרשים).

טו. תלמוד בבלי כתובות טו.

אלא, ובעל - הולד שתוקי; כי הא דכי אתא רב דימי אמר זעירי א"ר חנינא, ואמרי לה אמר זעירי אמר ר' חנינא: הולכין אחר רוב העיר, ואין הולכין אחר רוב סיעה; כלפי לייא? הני נידי ויהי קביעי וקיימי! אלא, הולכין אחר רוב העיר והוא דאיכא רוב סיעה בהדה, ואין הולכין אחר רוב העיר גרידתא, ולא אחר רוב סיעה גרידתא, מ"ט? גזרה רוב סיעה אטו רוב העיר. ורוב העיר נמי, אי דקא אזלי אינהו לגבה, כל דפריש מרובא פריש! לא צריכא, דקא אזלא איהי לגבייהו, דהוה ליה קבוע, וא"ר זירא: כל קבוע כמחצה על מחצה דמי.

טז. תלמוד בבלי קידושין עג.

אמר רבא: דבר תורה שתוקי כשר; מאי טעמא? רוב כשרים אצלה ומיעוט פסולין אצלה, ואי אזלי אינהו לגבה - כל דפריש מרובא פריש, מאי אמרת? דילמא אזלה איהי לגבייהו, הוה ליה קבוע, וכל קבוע כמחצה על מחצה דמי, והתורה אמרה: לא יבא ממזר - ממזר ודאי הוא דלא יבא, הא ממזר ספק יבא, בקהל ודאי הוא דלא יבא, הא בקהל ספק יבא, ומה טעם אמרו שתוקי פסול? גזירה שמא ישא אחותו מאביו. אלא מעתה, שתוקי שתוקית לא ישא, שמא ישא אחותו מאביו! כל כי הני מזנו ואזלי? בת שתוקית לא ישא, שמא ישא אחותו מאביו! אלא לא שכיחא, ה"נ לא שכיחא! אלא, מעלה עשו ביוחסין.

יז. תוספות כתובות טו.

דלמא אזלא איהי לגבייהו - פי' לתוך ביתם דאפילו בתוך העיר לא חשיב קבוע דדמי לנמצא בין החנויות דלא חשיב קבוע וכן גבי תינוק מושלך בעיר לא חשיב קבוע הואיל ולא נמצא בבית ולכך פירש בקונטרס שפירש בועל מביתו וא"ת דבגזיר פ"ב (דף יב. ושם) פריך אהא דאמר האומר לשלוחו צא וקדש לי אשה סתם אסור בכל הנשים שבעולם מקן סתומה ומסיק אמינא לך אנא אשה דלא ניידא ואת אמרת לי איסורא דנייד וכי תימא ה"נ בשוקא אשכחה וקדיש התם הדרא לניחותא משמע לגבי אדם לא שייך כל דפריש מרובא פריש משום דהדר לניחותיה ולא פירכא היא דהתם בשעת האיסור כשזה בא על שום אשה הדרא לניחותא האשה שקידש השליח אבל הכא כי אזלי אינהו לגבה בשעה שאוסרה הרי הוא נייד.

יח. חדושי הר"ן פסחים ט:

ולקח מאחת מהן ואינו יודע מאי זה מהן לקח ספיקו אסור ובנמצא הלך אחר הרוב, היינו משום דאזלינן בתר דוכתא דמתלי ביה ספיקא, הילכך כשלקח ואינו יודע מאי זה מהן לקח היינו ספק נולד בחנויות הילכך הוה ליה קבוע וכל קבוע כמחצה על מחצה דמי, אבל בנמצא בשוק אף על פי שבידוע שמאלו פירש היינו נולד הספק עכשו דמסתמא בשעת פרישתו ידוע היה מהיכן היה פירש וכיון שכן אזלינן ביה בתר רובא, וה"ה לחמץ דכל היכא דחזי' דשקל עכבר מן הציבורין שהן קבועין ולא ידעינן מאי מנייהו שקל הרי נולד [הספק] בקבוע וצריך בדיקה מפני הטעם שנתפרש למעלה, וכי פירש אמרינן דכל הפריש מרובא קא פריש, ומאי דאמרי' בפ' גיד הנשה [חולין צה א] דמקשינן עליה דרב דאמר דבשר שנתעלם מן העין אסור מדאמרי' ובנמצא הלך אחר הרוב ומשנינן בנמצא ביד גוי, הכי נמי פירושא שנמצא ביד גוי ולא ראינוהו לוקח מן הקבוע, אבל כל היכא שנולד הספק בקבוע אעפ"י שפירש לאחר מכן כמחצה על מחצה דמי.

יט. תלמוד בבלי חולין צה.

אמר רב: בשר, כיון שנתעלם מן העין - אסור. מיתבי, רבי אומר: מקולין וטבחי ישראל, בשר הנמצא ביד עובד כוכבים - מותר! נמצא ביד עובד כוכבים שאני, תא שמע: תשע חנויות כולן מוכרות בשר שחוטא, ואחת מוכרת בשר נבלה, ולקח מאחת מהן, ואינו יודע מאיזה מהן לקח - ספקו אסור, ובנמצא - הלך אחר הרוב! הכא נמי: בנמצא ביד עובד כוכבים.

כ. שולחן ערוך חושן משפט רצב סעיף י

המפקיד פירות אצל חבירו, הרי זה לא יערבם עם פירותיו. עבר וערבם, יחשוב כמה היה הפקדון ויראה כמה חסר הכל, ויחשוב חסרון הפקדון ויתן לו אחר שישבע. הגה: וכן אם נתן לו מעות להוליכו על אחריותו, ונתנן עם מעותיו, ונאבדו מקצת המעות, ההפסד לפי ערך המעות. ודוקא מעות וכיוצא בו שאינו דבר מסויים, אבל אם נתן לו להוליך טבעיות של זהב וכיוצא בו, וערבן עם שלו ונאבד אחד מהן, יכול המוחזק לומר לשאינו מוחזק: דלמא שלך נאבד. ואם שנים הפקידו אצל אחד, ונאבד או נגנב אחד מהן, אזלינן בתר רובא וכל דפריש מרובא קא פריש (ת"ה סימן שי"ד ותשובת מיימוני סימן ס"ח), ואם הוא קבוע, כמחצה על מחצה דמי (שם ותשובת רשב"א סימן תתקס"ג /תתס"ג/).

כא. ש"ך שם

וכל דפריש מרובא פריש. וכן הוא בתשו' מוהרי"ל סי' קס"ט תשו' מהר"ח אור זרוע במעשה שהביאו אתרוגים בסל אחד ד' שותפים לא' כ' ולאחד ח' ולאחד ג' ולאחד ב' וסמנו בקשרים של כל א' וא' ובא אנס והריק כולם מן הסל והתיר הקשרים ולקח י' מהם והשאר החזיר להם ועתה אבדו הסימנים ואינן נודעין של מי נלקחו כל דפריש מרובא פריש והעכו"ם מן הרוב לקח דהיינו מאותן שהיו לו כ' כו' עכ"ל ומהרא"י שם הקשה על דבריו ומהרי"ל מיישב דבריו אך מה שהקש' שם מהרי"ל אמאי לא נימא דהוי קבוע נ"ל לתרץ דמיירי שלקח העכו"ם העשרה שלא בפנינו ועיין בי"ד סימן ק"י ודוק:

כב. שולחן ערוך יורה דעה טז סעיף יא

עובד כוכבים שמכר שתי בהמות ואחר כך אמר, מסיח לפי תומו, שהן אותו ואת בנו, אינו נאמן במה שאמר לאחר שמכרם ויצאו מתחת ידו; ומיהו אי מהימן ליה, אסור.